

शासित् *m.* [शास्-त्त्] 1 A ruler, governor. -2 A chastiser; कः पौरवे वसुमतीं शासति शासित् दुर्विनीतानाम् S. 1. 24; Ms. 7. 17. -3 A teacher, instructor.

शास्तिः *f.* [शास्-क्ति] 1 Governing, ruling. -2 An order, a command. -3 Correction, chastisement, punishment, especially the punishment inflicted by command of the king. -4 A sceptre, rod (of authority).

शास्त्र *m.* [शास्-त्त् इडभावः] 1 A teacher, an instructor -2 A ruler, king, sovereign. -3 A father. -4 A Buddha or Jina; or a deified teacher of the Bauddhas or Jainas.

शास्त्रम् [शिष्येतेऽनेन शास्-ष्ट्रम्] 1 An order, a command, rule, precept; अतिक्रामति यः शास्त्रं पितुर्धर्मार्थदर्शिनः Mb. 5.148. 21. -2 A sacred precept or rule, scriptural injunction; तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्योकार्यव्यवस्थितौ Bg. 16. 24. -3 A religious or sacred treatise, sacred book, scripture; see comps. below. -4 Any department of knowledge, science; इति गुह्यतमं शास्त्रम् Bg. 15. 20; शास्त्रेष्वकुण्ठिता बुद्धिः R. 1. 19; often at the end of comp. after the word denoting the subject, or applied collectively to the whole body of teaching on that subject; वेदान्तशास्त्रं, न्यायशास्त्रं, तर्कशास्त्रं, अलंकारशास्त्रं &c. -5 What is learnt, knowledge; Si. 5. 47. -6 A work, treatise; तन्त्रैः पञ्चभिरेतच्चकार सुमनोहरं शास्त्रम् Pt. 1. -7 Theory (opp. प्रयोग or practice); इमं मां च शास्त्रे प्रयोगे च विमृशतु M. 1. -8 The material and spiritual science together; तत्त्वाभेदेन यच्छास्त्रं तत्कार्यं नान्यथाविधम् Mb. 12. 267. 9. -Comp. -अतिक्रमः, -अननुष्ठानम् violation of sacred precepts, disregard of religious authority. -अनुष्ठानम्, -अनुसारः conformity to or observance of sacred precepts. -अन्वित *a.* conformable to doctrine or rule. -अभिज्ञ *a.* versed in the Śāstras. -अर्थः 1 the meaning of the sacred precept. -2 a scriptural precept or statement. -आचरणम् 1 observance of sacred precepts. -2 the study of Śāstras. (-णः) 1 one versed in scriptures. -2 a student of the Vedas. -आवर्तलिपिः a particular mode of writing. -उक्त *a.* prescribed by sacred laws, enjoined by the Śāstras, lawful, legal. -कारः, -कृत् *m.* 1 the author of a Śāstra or sacred book. -2 an author in general. -3 a sage, saint. -कोविद *a.* versed in the Śāstras. -गण्डः a superficial reader of books, superficial scholar. -चक्षुस् *n.* grammar (as being the 'eye', as it were, with which to understand any Śāstra). -चारणः one who deserves sacred precepts. -ज्ञ, -दर्शिन, -विद् *a.* 1 well-versed in the Śāstras. -2 a mere theorist. -ज्ञानम् knowledge of sacred books, conversancy with scriptures. -तत्त्वम् truth as taught in the Śāstras, scriptural truth. -ज्ञः an astronomer. -दृष्ट *a.* stated or enjoined in sacred books; तदहं प्रष्टुमिच्छामि शास्त्रदृष्टेन कर्मणा Rām. -दृष्टिः *f.* scriptural point of view. -*m.* an astrologer. -प्रसंगः 1 the subject of the Śāstras. -2 any discussion on scriptural points. -योनिः

the source of the Śāstras. -वक्तु an expounder of sacred books or knowledge. -वर्जित *a.* free from all rule or law. -वादः a precept or statement of the Śāstras. -विधानम्, -विधिः a sacred precept, scriptural injunction. -विप्रतिषेधः, -विरोधः 1 mutual contradiction of sacred precepts, inconsistency of precepts. -2 any act contrary to sacred precepts. -विमुख *a.* averse from study; Pt. 1. -विरुद्ध *a.* contrary to the Śāstras, illegal, unlawful. -व्युत्पत्तिः *f.* intimate knowledge of the sacred writings, proficiency in the Śāstras. -शिष्टिपत् *m.* the country of Kāśmīra. -सिद्ध *a.* established by sacred authority.

शास्त्रिन् *a.* (-णी *f.*) [शास्त्रं वेत्यधीते वा इति] Versed or skilled in the Śāstras. -*m.* 1 One who has mastered the Śāstras, a learned man, a great Paṇḍit. -2 A teacher of sacred science.

शास्त्रीय *a.* [शास्त्रेण विहितः छ] 1 Scriptural. -2 Scientific.

शास्य *a.* [शास्-यन्] 1 To be taught or advised. -2 To be regulated or governed. -3 Deserving punishment, punishable.

शि 5 U. (शिनोति, शितुते) 1 To whet, sharpen. -2 To attenuate, make thin. -3 To excite. -4 To be attentive. -5 To be sharp.

शिः 1 Auspiciousness, good fortune. -2 Composure, calm, tranquillity, peace. -3 An epithet of Śiva.

शिशपा 1 N. of a tree (शिशु); शिशपा कटुका तिक्ता कषाया शोषकारिणी । उष्णवीर्या हरेन्मेदः कुष्ठचित्रवमिक्कमीन् Bhāva P. -2 The Aśoka tree; (ददर्श) क्षामां स्वविरहव्याधिं शिशपामूलमास्थिताम्.

शिककु *a.* Idle, lazy, indolent.

शिकथम् Bee's wax; cf. सिक्थ.

शिक्यम्, -क्या 1 A loop or swing (made of rope); छिद्रं ह्यन्तर्निहितवयुनः शिक्यभाण्डेषु तद्वित् Bhāg. 10. 8. 30. -2 A burden or load carried in a sling. -3 The strings of a balance. -Comp. -पाशः (शिक्यपाशः) the string by which a vessel is suspended (Mar. फास).

शिक्यित *a.* Suspended or carried in a loop.

शिक्ष 1 Ā. (शिक्षते, शिक्षित) 1 To learn, study, acquire knowledge of; स्वं स्वं चरित्रं शिक्षेरन् पृथिव्यां सर्वमानवाः Ms. 2. 20; अशिक्षतां पितुरेव मन्त्रवत् R. 3. 31; मरुत् किमपि न तासु शिक्षते N. 1. 73; 1. 77; 4. 48. -2 10 U. To teach (Ved.); अक्रोधं शिक्षयन्त्यन्यैः क्रोधना ये तपोधनाः N. 17. 80.

शिक्षकः (शिक्षका or शिक्षिका *f.*) [शिक्ष-क्वल्] 1 A learner. -2 A teacher, instructor; यस्योभयं (i. e. क्रिया and संक्रान्ति) साधु स शिक्षकाणां धुरि प्रतिष्ठापयितव्य एव॥ M. 1. 16.

शिक्षणम् [शिक्ष-व्युद्] 1 Learning, acquiring knowledge. -2 Teaching, instruction.